

Frágreiðing frá lögmanni

Nýggja lögtingssetan er sett.

Landsins kosna menn skulu aftur til arbeiðis.

Sum vanligur siður er vordin, skal lögmaður leggja fyri við frásøgn og metan síni.

Sum monnum kannugt var fyri tveimum árum síðani steðgur komin í endurnýggjanina av okkara skipafloa. Ja, hann var heldur enn ikki við at minka, bæði í tali og vali.

«Ull er ikki longur Føroya gull». líbetur. Tí um so var, hevði verið tannligt hjá fólki at nærast her á landi.

Nú er tað havið við sínum møguleikum í fiskiskapi og farmasigling og tí ídnaði, sum náttúrliga kann standast av sjóvinnuni, sum er gullið hjá føroyingum at troyta og líta á.

MEN LYKILIN ERU SKIPINI

Hava vit ikki tey í nóg stórum tali og harafturat nútímans bestu skip og handigastu, sum eru kappingarfør, ja, sum bera av skipunum hjá øðrum tjóðum, verða vit eftirbátur og ov seinir á sjóvarfallinum at koma í vaðið.

Tað var tí náttúrligt hin fyrsti og grundleggjandi tátturin í samgonguskjalinum hjá teimum, sum nú hava stjórnarteymarnar, at seta sær sum mál at fáa hesi skip til vega.

Men tað var ikki sum fótur í hosu, tí grundarlagið nýtiligar ílegg-
ingarskipanir - var ikki til handa.

ÍLEGGINGARSKIPANIR:

VEÐHALD FYRI ÚTLENSK LÁN:

Semja var um at leggja árar í sjógy at fáa bót í hjall her.

Samtykt varð so lóg, sum heimiladi landsstýrinum at lata, tá ið tað og íggjarnevndin hildu tørv vera á tí, landskassan veðhalda fyri út-
lenskum lánnum til skipabygging ella skipakeyp.

LÁN TIL REALKREDITSTOVNIN TIL PARI KURS TIL 6% P.A..

Vit hövdu realkreditstovnin við nakað av peningi, men ikki nóg nógvum, men her hekk eisini tann bágin við, at menn ikki hættu sær at læna úr hesum grunni, tí kurstapið við lánnum úr honum var ov stórt, vanligi um eini 15–16%.

Hetta gjørdi lánini ov tung hjá fiskivinnuni at bera.

Samráðingar vóru tí havdar við tásitandi ríkisstjórn um skipan, so realkreditstovnurin kundi verða førur at læna monnum og feløgum pening til skipakeyp ella bygging uttan kurstap og til sámuliga rentu.

Hesar samráðingar luku við, at tjóðarbankan danski gólk við til at keypa realkreditsins obligatiónum til pari kurs og til 6% p.a. upp í 10 mill. um árið í 8–10 ár.

So státt vóru nú gøturnar slættar fyri hampuligari ílegging, so farast kundi undir endurnýggjan av økkara fiskivinnuflota við somu kraft og ferð sum seinast, tá ið tikin vóru ódnartøkini fyri at fáa tørvandi nýggj, góð og nútímans fiskiskip til landið.

Tað er jú av flestum ásannað, at skipini, ið komu tá, hava verið og eru stóðugt hornasteinurin undir teimum øktu innløgnum hjá fólki og landinum sum heild tikið.

Men lívið krevur ikki bara viðlíkahald, men stóðuga endurnýggjan og vøkstur.

Vit eru við at vinna á stóðginum og afturgonguni.

Tað er nú eisini ferð komin aftur á skipabyggingina av nýggjum, bæði heima og úti, serliga í Noregi, har ið hópur av teimum mest nútímans fiskiskipum standa í gerð til føroyingar.

SKIPABYGGINGARÍDNAÐUR OKKARA:

So nógvi arbeiði, sum skipabygging kann gera, er tað eyðsæð av alstórum týðningi at leggja doyðin á at stuðla og bera uppundir tað, ið vit kunna, til frama fyri skipabyggingarídnaðin her á landi.

Hetta hevur landsstýrið havt í huga, og við teirri serliga góðu og lagaligari lániskipan, sum er fingin í lag við realkreditstovnum, og vegna eina munandi betri studningsskipan fyri skipabyggingarídnað okkara enn veitt verður okkara skipabygging í útlandinum, er skipabyggingarídnaðurin vorðin kappingarførur. Menn velja heldur at byggja skipini heima á landi enn úti, tá ið teir bara kunnu fáa tey bygd her.

Okkara stóru skipasmíðjur á Skála og í Havn hava eisini so nógvi at gera, sum tør orkar at leggja úr hondum.

Hetta ber eisini við sær, at fær smærru skipasmíðjurnar hava lættari við at koma upp í kappingina um umvælingararbeiðið, sum vøkstur í hvørjum sum skipaflotin er líst og talið økist av nýggjum skipum.

Tað kann soleiðis nevast, at øftir uppskoti frá landsstýrinum varð í seinastu setu samtykt at økja studningin til bygging av deksforum upp til 100 tons til útróðurs upp í 30% av kostnaðinum.

Umsetingarskattasamsýningin og farmagjaldsviðurgjaldið vóru stív 10%. Landskassin rindar so stutt um 40% av byggikostnaðinum sum stuðul til bygging av útróðrarforum heima hjá okkum sjálvum. Hesi eru ikki størri enn, at eisini fær smærri skipasmiðjurnar kunna fara undir at byggja tey.

Áður var studningurin til bygging av stórum innstalleringum til útróðurs 15% av 15.000 kr. av byggikostnaðinum. Hesin studningur varð í seinastu tingsetu hækkaður til 20% av samlaða byggikostnaði bátsins.

Tey skip, sum annars talan í løtuni er um at byggja, eru hesi sambært yvirrit frá skrivstovu landsins:

yvir studningslån til nýbyggingar 1968/69 og 1969/70.

	v P/f J. F. Kjølbro:	v P/f Vestur:	v P/f Stella:	v P/f Stella:
Skipaslag	trolara	línuskip	trolara	trolara
Bygt verður	Týskalandi	Skála	Noregi	Noregi
Skipið avhendað	summar 1969	oktober 1968	juli 1968	december 1968
Kostnaður	11.300.000 kr.	4.900.000 kr.	8.850.000 kr.	8.850.000 kr.
Studningur	1.695.000 kr.	1.779.500 kr.	1.327.500 kr.	1.327.500 kr.
Gjalda í 1968/69		1.779.500 kr.	1.327.500 kr.	1.327.500 kr.
Gjalda í 1969/70	1.695.000 kr.			
	v P/f Stella:	v P/f Hjallur:	v Ejler Jacobsen	v P/f Vesturvón
Skipaslag	trolara	línuskip	línuskip	trolara
Bygt verður	Noregi	Noregi	Noregi	Noregi
Skipið avhendað	juli 1969	december 1968	1968	Januar 1969
Kostnaður	9.100.000 kr.	5.400.000 kr.	4.470.000 kr.	9.375.000 kr.
Studningur	1.365.000 kr.	1.080.000 kr.	894.000 kr.	1.406.300 kr.
Gjalda í 1968/69		1.080.000 kr.	894.000 kr.	1.406.300 kr.
Gjalda í 1969/70				
	v P/f Tórshvn. Trolarafelag	v P/f Joensen & Olsen:	v P/f Hvítanes:	v P/f Norðoya Samvinnufelag:
Skipaslag	línuskip	línuskip	línuskip	línuskip
Bygt verður	Noregi	Skála	Tórshavn	Skála
Skipið avhendað	september 1968	februar 1969	mars 1969	september 1969
Kostnaður	4.650.000 kr.	3.325.000 kr.	2.861.000 kr.	3.580.000 kr.
Studningur	930.000 kr.	1.180.400 kr.	1.100.000 kr.	
Gjalda í 1968/69	930.000 kr.	1.180.400 kr.	1.100.000 kr.	
Gjalda í 1969/70				1.253.000 kr.
	v P/f Klakkur:	v P/f Hjallur:		
Skipaslag	línuskip	trolari		
Bygt verður	Noregi	Noregi		
Skipið avhendað	februar 1969	1969/70		
Kostnaður	3.200.000 kr.	15.000.000 kr.		
Studningur	640.000 kr.	2.250.000 kr.		
Gjalda í 1969/70	640.000 kr.	2.250.000 kr.		

Skipaslag	Opnir bátar	60-100 br. reg. t.	Tekniskar innstall. v.án.
Bygt verður	Føroyum	Føroyum	Føroyum
Skipið avhendað 1968/69 og 69/70	1968/69 og 69/70	1968/69 og 69/70	1968/69 og 69/70
Kostnaður	1.250.000 kr.	4.000.000 kr.	2.000.000 kr.
Studningur	250.000 kr.	1.600.000 kr.	300.000 kr.
Gjalda í 1968/69	125.000 kr.	800.000 kr.	150.000 kr.
Gjalda í 1969/70	125.000 kr.	800.000 kr.	150.000 kr.

Kostnaður tilsamans	102.111.000 kr.
Gjald tilsamans 1968/69	12.100.200 kr.
Gjald tilsamans 1969/70	8.278.000 kr.
Samlaða landskassa studningslán	20.378.200 kr.

Endalig treytaleys tilsøgn er givin fyri tey skipini, sum eru merkt við v.

Her er altso sum nevnt talan um eina skipabygging upp á yvir 102 milliónir.

Um øll hesi skip skulu kunna byggjast afturat, tørvar okkum altso stívar 20 milliónir at veita sum studningslán.

Men tókar til hesi studningslán eru bara ella vóru bara 6-7 milliónir kr. Mesta av hesum peningi er handlagt til tann partin av skipunum, sum eru farin ella eru við at fara til byggingar.

Hinar írestandi milliónirnar mugu fáast til vega við láni. áðrenn endalig tilsøgn um studningslán kann verða givin.

RÍKISKASSANS BEINLEIÐIS LÁN ELLA VEÐHALD

Landsstýrið hevur samráðst við sitandi ríkisstjórn um veðhald fyri tørvandi uppiskoytlislán ella beinleiðis lán.

Ríkisstýrið hevði ikki, sum er, heimild at veita umsokta veðhald ella beinleiðis lán, men lovaði, at tað, tá ið fólkatingið til heystar kemur saman, skuldi seta fram lógaruppskot, sum veitir ta neyðugu heimild at ganga okkara áheitan á mæti.

Fíggingjanin av landskassans studningslánsveitan skuldi so stutt komið at verið í lagi, áðrenn studningslánini falla til gjaldingar.

60 - 100 TONS ÚTRÓÐRARFØR

Sum kunnugt varð gjord ein roynd við at byggja nokur 20 tonsa útróðrarfør. Men menn halda ikki, at hesir bátar hava roynt so væl, sum vónað.

Teir meta 60 - 100 tons deksbátar at vera hina bestu hóskandi støddina til útróður at roynd allar grunnar og leiðir kring Føroyar, røkkandi

eisini til Íslands, tá ið veiðulíkindi haldast at vera betri har enn heima hjá økkum sjálvum.

Greitt er at fara undir fyrsta útróðrarbátin av hesum slagi samsvarandi eina av Johns Smiths gjørdi ætlan og uppdrátt til skapan og innretting av hesum førum. Smiths deksplánar hevur útróðrarmanna serliga athuga, tí hann metist at kunna gera driftina meiri «rationella» og sparandi, enn tilfellið hevur verið áður.

Men tann forvitnisligasti tætturin í teirri stóru tilætlan til bygging av nútímans veiðuførum eru fabriksstrolararnir hjá p/f «Stellu» í Klaksvík, tí her er talan um ein heildarplán, har ið skip, veiðu- og viðgerðarháttur, goymsla, flutningur og søla av fyrstafloks vøru, sum í einum og øllum svarar til marknaðarins krøv, eru ein samvirkan, ið keypararnir kunnu líta á og tí kunnu og vilja sáttmálatryggja keyp av allari teirri framleiðslu, ið eitt ávíst tal av skipum sum tað kostnaðarmiklasta liðið í ætlanini - - kunnu veiða.

Men henda ætlan er óvanliga kravmikil til teir játtandi myndugleikarar, tí tað er eyðsæð, at øll liðini í plánum megu loysast.

HON HVÍLIR Á:

Nútímans skip við øllum hentleikum og framleiðslutólum sum trygd fyri regluligari tilførsku av fyrstafloks fiski.

2. Neyðugari flutningsskipan.

3. Transitgoymsluhúts við tað, at útlenskt skip ikki hava loyvi at selja veiðina í Ameríku beinleiðis av fiskigrunninum.

4. Sáttmálatrygd fyri at sleppa av við fyrstafloks veiðuna (flaka) til hægsta marknaðarprís.

Tað eru hesir tættirnir, sum eru marknastavinnir í hesi framtaksætlan á heilt nýggjum bógvum fyri føroyskan stórfiskiskap, og sum ger hava so forvitnisliga og spennandi fyri fiskimannin og fiskivinnuna í síni heild.

Tað er eyðsæð, at sum táttar í á gomlum veiðu- og söluháttum fer ikki at vera til at halda fram við einans at líta á gamla lagið.

Vit sleppa ikki undan við áráði og eldhuga at vera á fótum, árvaknir fyri tí, sum er uppi av lívskraftigum nýggjum, og leggja nýggj mið og taka upp nýggjar framleiðslu- og vinnulívshættir.

Og her verður ikki talan um bara fiskiskap, men eisini og ikki í minni muni um teir móguleikar, sum goyma seg í farmasiglingini.

Í hesum sambandi er at merkja sær, at vit her ikki standa á berum, men hava hina fyrstu og sterkastu forútsættingina fyri at kunna gera nakað munandi, nevniliga eitt eftir føroyska fólkatalinum stórt lið av serkønum monnum sum skipsførarum, stýrimonnum og maskinmeistarum og dugiligum sjómönnum, ið sigla í tænstuni hjá øðrum tjóðum og soleiðis hava verið í lívsins læru og gjørt sínar royndir.

Ökkum skortar væl serkønar shippingmenn, eins og tað liggur væl fyri við peningi, sum í hesum føri krevst ikki í túsundum, men í rúgvum av milliónum.

Hesum viðvíkjandi hava vit almikið at læra av norðmonnum, sum aftan á kríggið heldur ikki flutu í peningi, men sum kortini dugdu at skipa so fyri peningaliga, at teir í dag kunnu siga, at teir hóast lítulleika sín hava sammett við tær stóru tjóðirnar ein farmaskipafloa, ið telist millum teir størstu.

Tað kann kanska sigast, at vit hava sett spónin í á hesum øki, men megintøkini eru eftiri at taka, um vit sjávt eftir fólkatali og vali — skulu meta okkum við aðrar, eins og vit kunnu gera tað á fiskiskapsøkinum.

Kyndillin er tendraður her — og vit fara at kýta okkum at náa máli- num, at koma at eiga oddastøðu í farmasiglingini.

AÐRAR STÓRAR UPPGÁVUR:

Utanfyri fiskivinnuna hava vit eisini á so mongum øðrum økjum ovurstórar uppgávur at loysa, sum vit higartil hava noyðst at lata ligið vegna penngatrot.

Landsstýrið hevur tí eisini yvir fyri ríkisstýrinum reist spurningin um t.d. øking av íleggargrunninum upp á 60 milliónir, so hann kann átaka sær víðari ílegging, enn hann hevur verið mentur at veita higartil.

Ríkisstýrið fyrra eins og tað sitandi tóku, tóktist mær ógvuliga vinarliga spurningin upp at hava til viðgerðar sum eitt lið í eini heildarloysn av íleggingartørvu okkara.

Men áðrenn tann endaliga støðan varð tikin, vildi ríkisstýrið fegið hava tey fíggarligu viðurskiftini gjølla kannað.

Millum tær uppgávur, ið vórðu havdar á máli sum serliga átroðkandi, vóru:

bøtan av lánviðurskiftunum viðvíkjandi sethúsabyggingini,

bygging av umsitingarhøll til samlan av allari økkara umsiting, ið nú sløðist um býin og er ring at halda og reka á rationellan hátt,

bygging av nýggjum lögingshúsi í staðin fyri hetta, vit nú hava, og sum má sigast at vera óhóskandi og ónýtiligt,

bygging av landsbókasavni,

skapar av einum ídnaðargrunni,

o .s. fr.

Hin fyrirkandi kanningin av fíggarligu viðurskiftum verður at fara fram og gjørd í størsta skundi, so hesin látturin í okkara samráðingum kann endiliga viðgerast og avgerast.

KREPPUHERÐINGAR:

Tað dylst ikki, at figgjartiligt streymaskifti tók seg upp fyri skommum. Ikki bara hjá okkum í vinnu- og innløguvíðurskiftum her á landi, men eisini og kanska í meiri muni í viðskiftaløndum okkara.

So harðir snertir hava farið fram, at talan hevur verið um beinleiðis kreppuágangir, so tað hevur staðið á gomlum nøglum hjá frægari tjóðum enn okkara.

Hesir ágangir hava borið við sær arbeidssloysi, prísbólnan og virðisminking av peninginum og harvið volt minking av keypi- og lívskraftini allastaðni har, ið lønarvøksturn ikki hevur fetað í gongulagi javut við dýrkanina av tí, fólkid skal hava at liva av.

Knappliga broyting av peningsins gonguvirði ger vanligu stóra broyting í inntøku og lívsevni fólksins.

Einari tilikari broyting vóru vit so óhepnir at vera fyri, tá ið Stóra Bretland knappliga læskaði peningavirði sítt, og danir søgdu seg vegna viðurskifti síni við bretska vinnulívið at noyðast, um ikki heilt, so í ávísan mun at fylgja bretum í virðisminkingini av peninginum.

Av hesari minking komu t.d. skip, sum vit byggja í Noregi og í Týsklandi, har ið peningavirðið ikki minkaði at dýrka í krónutali. Tað hevði eisini skerjandi ávirkan á úrtøkuna av okkara sølu í Suðurløndum, um selt varð, sum vanligt hevur verið í pundum.

Í summum sörum kundi tó minkingin av peningavirðinum geva monnum kvettið, sum t.d. P/f Skipafelaginum Føroyum, ið vann so nógv í krónutali av peningavirðisminkingini, tá ið tað seldi «Tjaldrið», at tað fyri vinningin kundi keypa norska «Tjaldrið».

«Apropos» «Tjaldrið»!

Løgtingið er stóreigari í hesum felagi. Kann felagið sita hjá og látast sum einki yvir, at tað hevur flutt skipið undir panamaflaggið. Kunnu vit sum eitt demokratiskt fólk «tolerera» hesa ódámliku yvirflyting frá føroyskum til «panamaflagg»?

FISKISKAPURIN - - OG FISKAPRÍSURIN:

Sum monnum rist í huga, komu vit í 1966 fyri einum svárum prísskáki.

Flakin í Ameriku varð fyri stórum prísfalli.

Hetta bar millum annað við sær, at útróðrarprísurnar á fiski heima sum í Føroyingahavnini fall so mamandi, at útróðrarmenn okkara hildu tað vera vónleyst at fara til útróðurs í Grønlandi fyri so lágan prís, sum talan var um.

Tá ið tað vildi kennast sum ov meinur stingur bæði fyri avvarandi útróðrarmenn og fyri landið, um teir fleiri hundrad útróðrarmenn og ar-

beiðsmenn ikki fóru upp aftur til Grønlands at rógva út og arbeiða, samtykti sum kannugt tingið lóg um hækking av útróðrarstudningi við 10 oyrum pr. kg. Men hesin studningur varð í studningslógini orðaður soleiðis, at um fiskaprísurin hækkaði aftur, vildi studningur lækka við einum oyra fyri hvørji tvey oyru, sum prísurin kom at fara upp.

Menn fóru aftur til útróður í Grønlandi, og sum kannugt royndist árið eftir umstøðunum væl, sjálvt um prísstudningsøkingin ikki gav full viðurgjald fyri prísfallið.

Og í ár varð innkeypsprísurin settur 10 oyru hægri enn árið frammanundan og prísstudningur til feskkan fisk fall so við 5 oyrum.

Prísfallið rakti eisini heimaútróðurin, og kom tí prísstudningshækkarin eisini at rækka útróðrarmønum heima.

Henda studningsøking bar so við sær hækking av umsitingarskattinum við 3 %, ið svarar til umleið 3 milliónir.

GRØNLAND

hefur serliga seinastu árin havt vaksandi týðning sum veiðu- og arbeiðsøki hjá okkum føroyingum.

Við samráðingunum í 1959 vundu vit føroyingar munandi meiri veiðuøki og arbeiðsrættindi.

Hetta ásanna allir ærligir menn í dag.

Skuldsetingin um, at vit skuldu havt latið rættindi frá okkum, er av sjálvum lívinum avsannað og er als ikki í samljóð við samleikan. iløvuðsákærarin, leiðarin av andstøðuni visti sær jú einki betri at ynskja enn, at sáttmálin skuldi hakka fram. Hetta hendi, tá ið hann í 1961 samráddist uppi í Grønlandi um okkara rættindi har. Harvið góðkendi hann jú tað úrslit, sum var fingið, og sum hevur roynt so væl.

NÝGGJAR SAMRÁÐINGAR

um okkara grønlandsrættindi eru avgjærdar at fara fram í Godthaab einuferð í oktober mánaða í ár.

Stevnan, mið og mál fyri hesum samráðingum liggja sum í 1961, at vit og grønlendingar skulu hava somu lívsveiðurættindi hvør hjá øðrum.

Eg ikkenni meg vísan í, at henda støða tær ikki grønlendingum verri enn okkum føroyingum.

PRISLOUCHAUT:

Hin nevnda knappliga broytingin í flakaprísinum bar eina drúgva togan við sær millum reiðarar og útróðrarmenninar, so long tíð gekk, har ið allur útróður var stoggaður, tí príslouchaut forðaði fiskakeypi.

Reiðararnir vildu ikki góðtaka prísir hjá prísásetingarleiðarunum.

Hetta elvdi landinum stórtap, tí útróðrarsteðgurin fall í bestu veiðutið við nógvum fiski.

Men flakaprísurin var veruliga vaksin aftur og semja varð at enda um ein prísbata til útróðrarmenninar.

Prísásetingarlógin hevði einki um sekt, tá ið menn ikki vildu fylgja prísásetingina. Ein neyðug broyting av hesum varð tí samtykt í seinastu setu, so nú kunnu partarnir ikki ósektaðir ikki fylgja prísavgerðunum.

Men viljin ella álitið er so langt niðri hjá sumnum, at teir hava hildið uppá við at keypa fisk. Ein heil oyggj sum Vágoyggjin er í teirri reðuligu støðu ikki at sleppa av við útróðrarfisk til ásetta prís.

Hetta ólag er ikki bert tap fyri útróðrarmannin í oynni, men fyri landið sum heild.

Slíkt ber ikki til.

Spurningurin er, hvat ið gerast kann frá almennari síðu fyri at hjálpa útróðrarmonnum og verja teir imóti, at tilíkt skal kunna henda í framtíðini.

KREPPUHJÁLP:

Nevnda prsbroyting við øðrum óhappum kom sum kunnugt stórvirkjum sum Baccalao í gjaldtrot, ið tey ikki við egnari megi kundu vinna á.

Hesi neyðstøddu vinkini máttu venda sær til tingið um hjálp, um tey skuldu kunna halda fram.

Sum kunnugt var ein stórir meiriluti fyri at veita hjálp, tí ásannað varð, at tað hundradtál av arbeiðsmonnum og kvinnum, sum høvdu arbeiði og lívsbreyð sítt hjá hesum virkjum, komu ringast fyri av einum húsagangi.

Lógin um veðhald fyri kreppulánnum upp til samlaða hædd upp á 5 milliónir varð samtykt.

Baccalao og onnur virkir fingi kreppuhjálp og komu aftur í gongd.

Vónandi verða hesi hjálptu virkini nú fòr at lofta sær og halda sær á fótum og mennast aftur í hvørjum fyri framtíðina.

Henda kreppulóg varð endurnýggjað í seinastu setu, men varð nú avmarkað at gjalda upp í 2 milliónir, eitt sindur meiri enn eftiri var av teimum 5 milliónunum, tá ið lógin gekk út.

SILDAVEIÐAN

er komin at vera ein týðandi táttur í okkara vinnu. Men sildaveiðan er eitt eydnuspæl, kanska meiri enn nakar annar táttur í fiskivinnu okkara. Og í ár komu menn at vera fyri áhappi í hesum fiskiskapi.

Nógv garnaskip komu at vera fyri onga sild ella nógv og líta sild at fáa.

Orsøkin til hesa misseydnaðu veiðu var óvanliga vánaligt veiðuveður,

og so kom tað aftrat, at sildin var ikki at finna í teimum nøgdum sum áður og als ikki á vanligu leiðunum.

Tey skip, sum stóðu á veikum fíggjarligum fótum frammanundan, komu tessverri ikki at tola henda veiðusmeitin, men máttu fara á heysin. Sildaveiðuútgærdin við nýggjum greiðum og veiðuambøðum er vorðin ein stórir peningur, sum menn ikki evna at rinda uttan við góðari veiðu.

Ommur greiddu víst at sleppa undan húsagangi, men fingu tað so fast, at tey orkaðu ikki øll at leggja aftur í havið til sildaveiðu við gørmum.

STØÐA HJÁ KRAFTBLOKKASKIPUNUM:

Sum kunnugt hava vit so við og við fingið ein hóp av kraftblokkaskipunum at veiða nótasild.

Hitt ringa veðrið og líta sildavaðið gjørdi, at hjá teimum kom heldur ikki at standa niður, so tá ið terminin kom, máttu ið hvassu er summi av teirra ánarum venda sær til landsstýrið og fíggjarnevndina um hjálp til annaðhvørt at fáa eina gjaldskipan fyri fyrstu terminina til realkreditstovnin ella at fáa eina beinleiðis hjálp frá landskassanum til terminsgjaldingar.

Realkreditstovnurin segði seg ikki kunna ganga landsstýrinum og teim søkjandi á mæti við terminsgjaldsskipan.

Landsstýrið og fíggjarnevndin høvdu onga heimild at játta lán ella veðhald fyri láni uttan serliga samtykt tingsins.

Men tí betur komu skipini at fáa hópinn av sild millum Hetlands og Føroyar, og komu tey soleiðis av egnum ávum at vera før fyri at gjalda terminina og hvørjum sítt.

LANDSANDEILSFELØG EIGA AT EIGA SKIP OG FISKAVIRKI Á LANDI

Menn ásanna, at skipacigarar og veiðumenn eiga at eiga fiskavirkini á landi, so teir kunnu fáa fulla ágóðan av øllum veiðu- og viðgerðarliðum.

Í sambandi við umrøðuna av korunum hjá sildaveiðufлотanum, sum soleiðis var komin í gjaldrót og á røðina at fara, er vert at merkja tað fyrribrigdið, at samstundis sum hetta hendi, kundi sildavirknið, sum tók ímóti sildini, vð árslok siga frá einum ovurstórum rakstraryvirskoti.

Hetta elvdi momum at halda kraftiga fram, at um rett varð skipað fyri, átti sildavirkini at hoyrt til skipini og sildaveiðararnar.

Ánararnir av sildavirkinum í Fuglafirði tóku undir við hesum tanka og hjósaðu lögtingirum virkið til keyps.

Men tingið tók ikk av og skar seg harvið burtur frá rættinum at finast at mismuninum millum úrtøkuna hjá fiskimonnum og skipunum øðru megin og sildavirkinum hinu megin.

FISKISKAPURIN HJÁ TROLARUM OG LÍNUSKIPUM

Trolararnir og línuskipini flestu eru komin aftur av fyrsta og einstøk eisini av øðrum túri í ár við fullum farni, meðan tað hjá onkum skipi tó hevur gingið tvørligari við at fingið fullan farn.

Tað hevur sum horið við staðið á mongum at fingið tað at staðið niður, og summir hava ikki orkað at hildið driftini omaná og hava tí noyðst at givist. Men hetta er hent bara einum fátali av skipum okkara.

Fyri einstøk skip hevur landskassin vegna vøðhaldsskyldu sína noyðst at goldið alt ella ein part av termásgjaldinum.

Her eru tað Portugalstrolararnir, sum støðugt eru teir tyngstu fyri landskassan.

Portugalstrolararnir hava kostað landskassanum:

Vágbingur:

Síðani rekonstruktiónina	kr. 2.024.033,05
Undan rekonstruktiónini	kr. 1.606.579,06
Studningslánið	kr. 1.240.000,00
<hr/>	
Tilsamans	kr. 4.870.612,11

Ólavur Halgi:

Síðani rekonstruktiónina	kr. 1.057.332,61
Undan rekonstruktiónini	kr. 1.659.125,05
Studningslánið	kr. 1.240.757,66
<hr/>	
Tilsamans	kr. 3.950.757,66

Leivur Øssurssonur:

Síðani yvirtøku landsins	kr. 4.129.726,67
Undan yvirtøkuni	kr. 1.000.000,00
Studningslán	kr. 1.240.000,00
<hr/>	
Tilsamans	kr. 6.469.726,67

NÝGGIR FISKIHÆTTIR:

Leingi lógu vit bara á salt- og klippfiskaframleiðsluni. Men se kom kriggstíðin við næstan bara feskfiskaveiðu og feskfiskaútflutningi.

Hildið hevur verið á við feskfiskaveiðu við at selja ísaðan fisk í Bretlandi. Men hesin veiðu- og søluháttur er minikandi.

Vit hava kent okkum illa við viðgerðina, vit hava fingið á bretska

marknaðinum. Vit hava rætt til at merkja viðurskiptini á hesum marknaði at vera «diskriminerandi» fyri okkum.

Roynt hevur verið at havt samráðingar beinleiðis millum bretska og føroysku reiðararnar og so eisini beinleiðis ígjøgnum bretska ambassadørin um á bretska marknaðinum at fáa somu sølu- og marknaðarkor sum aðrir. Hetta hava vit nú rætt at krevja sum limur í Eftalandssamgonguni.

Men bretar hava verið harðir og ikki førkað seg ein centimetir. Teir hava hildið fast við harðstöðu sína.

Landsstýrið er kortini ikki sannað at gevast á hondum.

LIMASKAPUR Í EFTA VERULEIKI

Sum hildið fram í seinastu lógmansrøðu, høvdu samgonguflokkarnir tikið stöðu fyri limaskapi í EFTA.

Hesin limaskapur er nú ein veruleiki.

Sambært henda limaskap eru vit slopnir undan 10% flakatollinum.

Hesin tollur tarnaði sølu av flaki á bretska marknaðinum. Nú skuldi so farið at borið til hjá okkum eins og hjá hinum Eftalondunum at vunnið ein flakamarknað í Stóra Bretlandi. Nú, ið 10% tollurin á flaka er burturi í Eftasamgonguni gevur okkara Eftalimaskapur okkum eisini møguleika fyri sølu av fiskafløkum og møguliga eisini øðrum fiskasløgum í Eysturríki.

HEMARAVEIÐAN,

sum sýntist at byrja við at fara at roynast manning og skipi væl, hevur ikki eydnast eftir vónum. Men menn hava hildið fram við henni við tohrligum úrsliti. Í byrjanini vóru menn sum sagt hepnir og vunu eftir umstøðunum óført. Men so kom líki í og mangir góvust.

Higartil í ár hevur bæði veiða og prísur verið í frægara lagi sammett við í fjør.

LAKSAVEIÐA

er ein heilt nýggjur táttur í føroysku vinnuni. Nogdarliga royndist henda veiða ikki so illa í fjør. Men prísliga gekst verri enn árið frammanundan. Tilførslan av frystum laks til marknaðin var kanska eisini ov stór.

Menu hava ikki áður vítað av sjólaksi í so nógvum nøgd við Føroyar, at tað kundi loysa seg hjá skipum at leggja á laksaveiðu.

Men tekin eru til, at laksaveiða kann loysa seg við Føroyar ið hvussu er ávísar árstíðir.

«Svabos» laksaveiðuroynd í ár sýntist soleiðis tann eina túrin at bera boð um laksaveiðumøguleikar við Føroyar.

HVALAVEIÐAN:

Hvalaveiðan var einferð ein týðandi táttur í vinnu okkara.

Men hon fjarði so burtur sum vinna.

Hetta kendist serliga á teimum plássum, har hon veruliga var vordin høvudsvinna.

Tað vóru tó støðugt menn, sum tað harmaði, at hon heilt skuldi detta burtur. Hon hevði eisini týtt so nógv reinf føðiliga. Mong vóru tey, sum bara høvdu havt hvalatvæstið at litið á til døgurðamat.

Menn hava so roynt at hildið livið í hvalaveiðuni, ikki júst fyri at vinna stóran pening, men meiri fyri døgurðamatar sakir.

Nú í ár leit illa út fyri, at nakað skuldi verða burtur úr nakrari hvalaveiðu, um ikki tingið var við kr. 100.000. Tað gjørdi so tingið, um ikki sameint, so kortini ein meiriluti.

Nakrir stórhvalir eru skotnir. Nakrir aftrat, so verður tapið ikki so stórt, um vinningurin til býtis verður lítill. Men nakað av døgurðamati er so bjargað.

GRINDASKJÓTING,

sum «Hvessingur» hevur rikið seinastu árin, og sum hevur hepnast serliga væl tað farna av árinum, er minni enn so væl umtókt av fólkinum, tí menn halda seg vera komnar eftir tí, at grindaskjótingarnar eru við at gera tað ómøguligt at reka grind til dráps. Havið vestan fyri sigst at hava verið full av grind í ár, men tá ið bátarnir eru komnir til grindina fyri at reka hana, er hon vanligar so stygg, at teir einki rák kunnu fáa á hana. Hon kavir og leikar heilt ør í høvðinum, sum um nakar hevur verið og økimplað hana óvanliga nógv. Tað verður hildið, at tað eru grindaskjótararnir, sum hetta hava gjørt.

Tað er einki at ivast í, at menn, sum duga at síggja fann stóra týðningin, grind enn hevur í okkara húsarhaldi, vilja reisa spurningin at sýta skjóting av grindahvalum innan fyri 12 mílamarkið.

Nakrir skotnir grindahvalir hava einki at týða aftur ímóti grindum upp á fleiri hundrad hvalir, sum leggja beinini í grindaplássunum.

FUGLAVEIÐAN, HARUNDIR SNARUVEIÐAN

hevði litið at týða í fjør, tí tað var so litið av fugli. Menn hildu spillu-oljuna vera størsta fíggjindan hjá fuglinum.

Í ár hevur verið meiri fuglur. Summa staðni hava menn veitt ikki minni við snaru enn áður. Men at liggja í bjørgunum fyri at fleyga ella ræna, gera menn nú einans í onkrum plássum.

KALVAVEIÐAN:

Síðani sjómarkið varð flutt út á 12 míl út frá beinum linjum, hevur

smákalvin fingið frið fyri trolinum á grunnum okkara, og veiðan av honum er vaksin væl flestu staðni í Føroyum.

Tað sær tí soleiðis út, sum um, at kalvaveiðan nú hepnast væl aftur, og at hon verður í størri og størri muni ein veiða, sum gevur munandi innløgu.

VEIÐU- OG SØLULÍKINDI.

Landsandelsfelag til sølu og innkeyp, so allir framleiðslunenn og ánarar av skipum skulu standa eins sterkir uttan mun til pening og ognarlutir.

Sum heild kann sigast, at fiskiskapurin og innløgumøguleikarnir eru í fjølmenning, um trupulleikarnir eru mangir og ofta svárir at vinna á.

Eitt hitt meinasta brekið tykist at liggja í skipanini av okkara sølu av veiðuni til úrtøkugóðar prísir og av innkeypi av útgerðarvørnum.

Tað hava soleiðis ferð eftir ferð verið tvørleikar uppi í at sleppa av við t.d. okkara salt- og klippfiskavørur, sum tí ofta hava ligið óseldar í langar tíðir og títt á ringum goymslum til taps fyri allar partar.

Í ár hevur ligið serliga illa fyri við at sloppið av við okkara saltfiska-veiðu í Italiu, sum er okkara høvuðs og besti marknaður.

Men tað hevur verið heldur tungligt við at fingið selt veiðuna. Tað er sum tann ítalski marknaðurin hevur hildið aftur yvir fyri føroyingum.

Tann ítalska handilstaktikkinn og keypihugin er ikki lætt at gera nakað við.

Grundirnar til hesa ringu sölustøðu kunnu vera og eru óivað mangar aðrar enn tær nevndu. Tað er soleiðis ein veruleiki, at tjóðverjar, russar og aðrir hava roynt at komið inn við týðandi nøgdum av saltfiski til Italiu til minni prís, enn føroyingar kundu selja fyri í fjør.

Men tá ið ein hevur varhagan av, at vit sjálvir ikki eru uttan skuld fyri, at tað hevur fingið so striktið við søluni við tað, at teir seljandi bólkarnir, fiskasølan og teir, sum standa uttan fyri hana, hava ístaðin fyri at draga eina línu og fort ein sölupólilikk yvir fyri ítalsku keyparnum hava dreivað um fótarnar á hvørjum øðrum og veruliga verið okkara søluinteressu til meina heldur enn til frama.

Samtøkur fyri um 20% av okkara fiskaframleiðandum seldu um 1.500 tons fyri nakað síðani til ein prís, sum liggur umleið á hædd við prísin á saltfiski í fjør, meðan tey áttali % av flotanum, sum Føroya fiskasøla umboðar, lá við øllum fiski sínum óseldum.

Sølutrupulleikarnir hava sjálvandi eisini verið til viðgerðar í landsstýrinum.

Men landsstýrið hevur ongan annan myndugleika enn at kunna siga nei ella ja, tá ið biðið verður um söluloyvi.

Nú frættist tó fyri nøkrum døgum síðani tey gleðiligu tðindi, at Fø-

oya fiskasøla eisini hevur selt fyri nakað tann sama prísinn sum í fjør, 3.500 tons. Harafturat hevur fiskasølan selt til Italia 500 tons av klippfiski og 700 tons av saltfiski til Grikkalands, soleiðis at tey tonsini, sum eftiri eru, ikki skuldi verið meiri, enn spanski, portugisiski og annar marknaður kunnu taka.

Higartil hevur tað verið so, at hin føroyski fiskurinn hevur havt so gott orð á sær á ítalska marknaðinum, at hann hevur átt sölukans, um aðrir ikki hava sloppið av við teirra fisk.

Tíbetur hevur eisini verið av avgerandi týðningi at hava ta vøru, sum kundarnir eru vanir við og vilja hava, tí hon er fyrstafloks vøra fyri keypararnar.

Hesa støðu, henda veruleika strika vit ongantíð ovsterkt umdir við støðugt at leggja doyðin á at fáa fram ta bestu vøruna. Ein skipari, ein reiðari, stýrimenn og manningin um borð eins og okkara vrakarastaffur megu vera árvakir og ongantíð slaka í krøvunum at gera alt, ið gerast kann, fyri at halda okkara góða orð høgt og altíð koma fram við kvalitetsfiski. Frá vrakingini av summum lastum frættist tessverri, at tær eru minni enn so fyrsta floks. Hetta gongur ikki, hvørki fyri avvarandi skip og manning ella fyri okkara saltfiskaframleiðslu í framtíðini, hvar ið kvaliteturin kanska meiri enn nakrantíð verður avgerandi fyri okkara fiskasølu.

Hetta gongur líka so lítið sum tað, at okkara fiskasølubólkar við ósemju og kapping sína millum gera okkara støðu veika á marknaðinum.

Her má broyting henda.

Nýskipan av okkara fiskasølu má verða ein av teimum stóru spurningunum, sum tingið má taka sær av.

Tað er sjálvandi ikki nóg mikið við hesi nýskipan líka so lítið sum, at tað er nóg mikið við at fáa tey rættu skipini. Árar megu leggjast í sjógvin fyri at verja okkara veiðu- og virkismenn við skipanum og tiltøkum, ið kunnu tryggja teimum ikki bara ta bestu sølu av veiðuni, helst tilgjørd at fara í pottin ella á pannuna, men eisini viðvíkjandi keypinum av veiðutólum og greiðum og allari útgerð á biligasta hátt.

Ólíkindini megu ikki fáa loyvi at spæla inn her.

Tað er ikki at ivast í, at ein landsandeylssamtøka er vegurin at ganga. Ein leið, sum er roynd í øðrum londum, og sum menn ikki droyma um at rýma frá.

Landsandeylssfelagið eigur so stutt at taka báðar uppgávurnar — sølu og keyp — upp á seg.

Ein duguligur, men peningaliga veikur maður skal ikki kunna koma

út fyri tí, at hann av veikleikagrundum skal keypa útgený og tað, ið hann skal brúka í vinnuni, dýrari enn hin peningasterki.

Annars er niðurstøðan fyri veiðuna 1967 henda sammett við 1966:

	kr.	kr.
Saltfiskur:	77.100.000,	57.800.000,
Klippfiskur:	13.000.000,-	11.200.000,
Saltsild:	14.400.000,-	18.760.000,
Onnur sild:	7.800.000,	4.700.000,
Sildamjøl:	12.700.000,	6.600.000,
Sildaolja:	7.000.000,	9.960.000,
Fiskafløk:	25.000.000,-	20.100.000,-
Hemari	3.500.000,-	3.300.000,-
Aðrar fiskavørur:	5.100.000	4.358.000,-
<hr/>		
Tilsamans av fiskavørum	172.600.000,-	139.200.000,-
Aðrar vørur:	14.269.000,-	13.370.000,-
<hr/>		
Ialt:	186.869.000	152.570.000,-

Fyri gjøllari at vísa ta figgjarligu gongdina verða givnar hesar upplýsingar frá búskaparráðnum:

Gjaldjavni 1967:

	Inntøkur:	Útreiðslur:	Netto inntøka
	290,6 mill.	253,0 mill.	37,6 mill.
Misjavni:			6,8 mill.

			+ 31,8 mill.

Almennir stovnar og peningastovnar 1967:

Ogn:	Skuld:	Nettoskuld:
46,7 mill.	15,9 mill.	= 30,8 mill.

Gjaldjavnin Føroya mótvægis útlondum 1962-67:

1962	1963	1964	1965	1966	1967
+ 7,5 mill	+ 9,7 mill	+ 24,9 mill	+ 4,0 mill	+ 19,1 mill	+ 30,8 mill

Kapitalrørslur:

Nettøking av skuld:						
1962	1963	1964	1965	1966	1967	
hall 7,5	9,2	24,9	4,0	19,1	= 30,8	

Bruttofaktarinntøka:

	1965	1966	
	373,818 mill.	1965	1966
Bruttotjóðarinnt.	354,1 mill.	400,1 mill.	411,8 mill.
Bruttofaktorinnt.	332,8 mill.	373,812 —	
Bruttofíløga	133,1 mill.	122,3 —	
Einstaklinganýtsla	251,6 mill.	288,2 —	
Samnýtsla	32,6 mill.	38,6 —	
Samanløgð nýtsla	284,2 mill.	326,8 —	
Bruttouppsparingin	69,9 mill.	13,3 —	
Bruttotjóðanuppspar.	108,2 mill.	118,3 —	

SKATTASPURNINGURIN:

Hjá okkum føroyingum sum hjá øðrum tjóðum er spurningurin um innløgur til hitt almenna, løgting og kommunur, áleikandi, og nertandi við hvønn vaksnan landsins íbúgva, hevur hann eisini hina alræstarstu interessu hjá og verður umrøddur av hvørjum einstøkum íbúgva.

Flest øll ásanna, at hitt almenna má hava innløgur at rinda allar tær útløgur, ið standast av øllum hjálpar- og uppbyggingartiltøkum, sum hitt almenna verður kravt av fólkinum at veita og skipa fyri. Men so er hátturin at fáa hesar innløgur! Í dag er talan um so mangar leiðir at ganga sum beinleiðis skatting eftir førinum, tolling, álegging av umsetingargjöldum, ymiskum fóstum gjöldum, kelduskatti o.m.

Skattaspurningin og skattaháttin at kanna er ein tótturin í samgonguavtaluni.

Nevndin varð í fjør sett til at kanna leiðina um í størri muni enn higartil at fara yvir til óbeinleiðis skatting til minking um tann beinleiðis skattin.

Stórinntøkurnar kunnu neyvan verða talan um at geva skattalækking. Sum er, liggja tær lægri í Føroyum enn aðrastaðni. Her er heldur talan um eina javnføring við annaralanda skatting.

Og landsstýrið hevur heitt á ríkisstýrið um at fáa serkøna hjálp til rationaliseran og nýskipan av inntøkukanning, skattlegging og innkreving og skattaumsiting, sum heild tikið, so minst møguligt av teirri veruligu skattskyldugu inntøku kann skáka sær undan skatting.

Samja er eisini um at fáa serkøna hjálp til kanning og meting av fyrimumum eins væl og trupulleikum av at fara yvir til kelduskatt, sum fleiri og fleiri lond hava gjørt.

Statsministerið hevur svarað upp á áheitanina, at teirra serkønu menn eru ikki í lóttuni tøkir, men so brátt lögir gevast, vilja vit kunna rokna við at kunna fáa ta tørvandi serfrøðingshjálpin.

SKATTALÆTTI TIL LÁGINNTØKURNAR:

Semja var í samgonguni at royna at lætta skattin hjá láginntøkunum, sum hava verið alt ov hart skattaðar.

Við hesum endamáli varð í seinastu setu samtykt at hækka skattamarkið frá kr. 6.000 til kr. 10.000, ið vil bera við sær, at flestir fólkapensionistar og onnur við láginntøkuni sleppa undan landsskatti ella fáa landsskattin minkaðan mikið.

Hesin skattalætti týðir um 4 milliónir í minni inntøku fyri landskassan.

Til endurgjald av hesum peningi varð neyðugt at hækka ymisk tollgjöld. Her varð talan um ónýtisvørur sum sigarettir, spiritus o.m.

VAKTAR- OG BJARGINGARSKIPIÐ

hevur landsstýrið samtykt at lata til tekningar, og síðani at bjóða út til føroysku skipasmiðjurnar at gera.

Semja er um eina stødd, ið svarar til teir smærru línubátarnar.

Tá ið sjálv inspektionin er so manandi bött, sum tilfellið er við «Veðrinum» við helikoptara um borð til dagliga eftiransingarflúgvng kring 12 mílamarkið, heldur landsstýrið, at høvuðsarbeiðið hjá hesum skipi má vera vaktar- og bjargingaruppgávan í samarbeiði við «Veðrin».

Skipið skal sjálvandi hava politimyndugleika og allar greiðir um borð, har undir ákanón, at taka fiskitjóvar við.

TELEFONVERKIÐ:

Hin planlagda automatiseringin fer nú fram sum samtykt.

Fíggjarbankan er fingin til vega ella er tilsøgd vinkinum og hin tekniski leiðarin, sum tingið hevði samtykt at seta, er settur, um hann og landsstýrið kunna semjast um arbeiðs- og lønartreytir. Samráðingar fara fram við hann um hesar treytir.

Tann parturin, sum nú stendur fyri at automatisera, er Suðuroyggin.

HAVNA- OG VEGABYGGING OG ASFALTERING

fara fram í so stórum muni, sum láu kunna fáast sambært tingheimild og peningur er á fíggjarlógini.

Fíggjanin við lánum út yvir tey lán, sum eru tilsøgd av íleggjargrunnum, eru uppi í teimum samráðingum, sum standa fyri at fara fram við ríkisstýrið, tá ið hin neyðuga kanning er gjørd av okkara fíggjarviðurskiftum.

NÝGGJ HAVNABYGGINGARÆTLAN:

Seinasta 10 áraætlan fyri havnarbygging er úti í ár og verður nýggj ætlan fyri havnarbygging í komandi 5 ella 10 árum lögð fram í hesi tingsetu.

STRANDFARASIGLINGIN:

Strandfarasigling við mögulegari fastari oyggjarutukoyring, so øll samferðsla yvir land og sjógv kann samskipast til eina samvirkandi heildarskipan, verður at útbyggja.

EITT SERLIGT LÓGARUPPSKOT TIL KONCESSIÓN

til rutukoyring og strandfarasigling verður lagt fram í hesi tingsetu sum E3 í samferðslusamskipanini.

IDNAÐURIN:

Í seinastu setu øktu vit veðhald landskassans fyri ídnaðarlán við hálv-ari millión upp í 1,5 millión árliga.

Av smáídnaðum, ið eru komin í arbeiði við hjálp av landskassans veðhaldi fyri ídnaðarlánunum og landskassans luttligum parti í eginpeningi virksins ella, sum hava fingið landskassans veðhald fyri ídnaðarlánunum, kunnu nevast flakavirkini í Vági, Skopun, Glyvrum, Toftum, fiskavirkið í Hvalba, plastikvirkið í Seyrvági, stoypivirkið í Trongisvági, endurreising av sleipistöðunum í Vestmanna, á Tvøroyri, Strøndum, bilverkstaður í Leirvík, íklæðnavirkið, spunalagið, ullvirkið og sildavirkið í Gøtu, endurreisingar av húkavirkinum á Tvøroyri.

Ein breunningur spurningur í samband við skapan av einum lívskraftigum ídnaði er, hvussu ið vit kunnu veita hesum virkjum nóg stóran virkispening, so tey kunnu verða ikkappingarfør við ídnaðarvirkir í øðrum londum.

Hesin spurningur er ein millum teir mongu, ið eisini er reistur yvir fyri ríkisstýrinum, og verður vónandi um ikki annað so lutvíst loystur í teirri vónaðu fíggingjar øking við ríkisstýrisins hjálp.

BÚNAÐURIN:

Okkum trýtir nýggja búnaðarlóggávu, tí korini fyri landbúnaðinum eru onnur enn tey, ið lógu undir jarðnaumskipanini «gráu bók» og broyttast stórliga í hvørjum.

Men kunnu vit semjast um hana?

Traðarmaðurin, smábóndir og smærri óðalsmenn hava ikki umstøður og stundir at gera nakað munandi við jørðina. Neytahald, eplavelting, ið blómaði áður hjá hesum, er nú á flestu støðum horvið hjá teimum.

Skal nakað nakran tíð aftur verða burtur úr smábrúkinum, má bygdin ella størri partur av henni leggja saman um maskinbrúk, har ið handakraftin áður var álitid, og neytahaldið kann einans koma aftur á føtur við felagsfjósum. Men til tess krevst ein nýggj innstilling og ásaman jørðini viðvíkjandi. Samgongu- og samgonguhugurin má koma istaðin fyri hina gomlu støduna, at hvør skal sæta sær og heldur lata bœin fyrn-

ast, avtaka neytini, stöðga veltung og allari jarðardyrking, enn ganga saman um maskinstöður, felagsfjós og skilagóða samvinnu allastaðni har, ið handakraftin ikki loysir seg og ikki orkar einsamøll at loysa nakra uppgávu innanfyri landbúnaðin.

ARBEIÐARANNA LØNARKOR:

Nýggjur sáttmáli varð gjørdur millum Føroya arbeiðarafelag og Føroya arbeiðsgevarafelag við 20 oyrum um tíman í lønarbót til arbeiðararnar.

Millum Havnar arbeiðsmannafelag og Havnar arbeiðsgevarafelag kom verkfallsstríð at standa um lønarkrøv arbeiðaranna.

Hetta stríð leyk við sáttmála, ið gav arbeiðarum ein lønarbata upp á 50 oyru um tíman.

LÆRLINGALØNIRNAR:

Lærlingarnir í Føroyum hava sitið í ringum lønarkorum, verri enn lærlingar flest aðra staðni. Tað er tí lætt skiljiligt, at teir seta fram ynski um lønarbata.

Ásamandi rætt lærlinganna til lønarbata setti landsstýrið seinastu tingsetu fram lógaruppskot, ið kundi tryggja teimum hóskandi lønarbata. Uppskot varð útsett til stundir høvdu verið at fingið upplýst, hvussu lærlingaviðurskiftini lógu í Danmark og Noregi. Eisini var ynskt at hoyra meistaranna meining um lønarhækkingaruppskotið.

Í hesi setu vil uppskotið um lærlingalønarbata verða sett fram til endiliga avgerð.

STYTTING AV ARBEIÐSVIKUNI:

Arbeiðsvikutíðin er sett við lóg her í Føroyum. Men hava ásamnað, at tað er rímligt, at arbeiðsvikutíðin verður at fylgja við, hvussu hon er skipað t.d. í Danmark.

Uppskot vil verða sett fram samsvarandi uppskot Føroya arbeiðarafelag til arbeiðsviku upp á 12,5 tímar uttan niðurskurð av samlaðu vikulønini.

EL-KRAFT EISINI TIL Í SMÁPLÁSSUM:

Í seinastu lógmansrøðu varð borið fram, at landsstýrið vildi royna at skipa so fyri, at útryðjuplássini sum Mykines, Fugloy skuldu fáa el-kraft. Hetta er so hent.

Hesir útryðir hava fingið el-kraft ájavnt við hini plássini.

TIL TEIR SOCIALU SPURNINGARNAR

er tann principiella støða tikin at á øllum felagsøkinum, her skulu vit og danir fylgjast í øllum framstígunum og ábótum.

Menn hava leingi havt á máli spurningin um bygging av ellis- og ansingardeimi.

Talan hevur verið um at leggja eitt á Tvøroyri fyri Suðuroy, eitt í Klakksvík fyri Norðoyar, eitt í Rúnavík fyri Eysturoy og eitt í Miðvági fyri Vágoy og Norðstreymoy.

Í Miðvági eru teir lidnir við allar fyrireiðingar, tekning av húsinum, hava fingið studningsjáltan o.s.fr. Og verður hetta fyrsta av nevndu húsum, sum verður bygt. Aftlandi verður byggingin at fara fram longu í summar.

Hini verða aftlandi at fylgja tí á baki, so brátt hin socialu grannurin verður mentur at lúka sín eftir lógini ásetta part.

Í ár verður ætlanin hin velduga landssjúkrabyggingin liðug, ið hvussu er viðvíkjandi allari nýbygging.

Umbyggingin av tí gamla sjúkraklúsinum í Havn verður tað vist at standa á at fáa lidna í ár.

Tá ið statshospitalið og landssjúkraklúshyggningurin er liðugur, verða vit at standa eina fremst í norðurlondum viðvíkjandi nútímans sjúkraklúshyggning. Hetta framstigið verður eitt tað gleðiligasta, sum hent er her á landi.

SKÚLIN OG MENTAN:

Byggingin av nútímans skúlam kring Føroyar er hildin fram og standa stórir skúlar fyri at verða bygdur.

Spurningurin um bygging av einum læraraskúla við venjingarskúla, sum av lögmanni og ríkisumboðsmanninum fyri einum 7-8 árum síðani landsstýrisins og skúlastjórnarinnar vegna varð reistur á fundi í skúlamálaráðnum, og sum varð so væl undirstikin har, at menn skjótt vórðu samdir um at søkja statspening til og fara undir at byggja neyðugu húsin til skúlan, er nú loystur.

Bygdur er hin prýðiligasti og út í odd og egg nútímans læraraskúli við venjingarskúla. Greitt verður at byrja undirvísingina í hesum húsi aftan á summarfrítíðina.

Hetta má haldast at vera stórt skúlalígt framstígt.

Bygging av tí leingi umhugsaða landsbókasavni er ikki greið at fara undir.

Men figgjanin av henni er ein tátturin, ið landsstýrið hevur tvi viðgerðar saman við øðrum íleggjarspurningum.

Við samtyktini í vár av lógini um fólkabókasavn varð møguligt at av-

gera flytan av fólkabókasavninum fyri Havnina av landsbókasavninum inn í býin.

Til tess eru leigaðar tvær hæddir í stóra húsinum hjá Poulsen, ið liggur yvir fyri Føroya sparikassa.

Henda um- og nýskipan av Havnar fólkabókasavni vil verða stórt framstig fyri bókaútlánið og vil harafturat rúmka um úti á landsbókasavninum, har ið er vorðið ógvuliga trongt.

Lesnæðstudningurin og studningurin til meginfelag studentanna er øktur, og lesandi føroyingar við lærdar skúlar uttan fyri Danmark, verður nú roynt at veita sama studning sum studenlar og onnur lesandi fáa í Føroyum og Danmark.

Lógin um bygging av og studning til lærlinga- og skúlaheim er sett í gildi í Føroyum, og vónandi verður henda lóg at bera góðar fruktir.

Landsstýrið hevur roynt at fingið lógina um ungdomshús setta í gildi í Føroyum, men tað er ikki eydnast enn. Vónandi verður tað at eydnast í hesi setu, tí henda lóg kann koma at hava stóran týdning fyri ungdomin.

UTTANRÍKISUMBODINI:

Sum eitt lið í arbeiðinum fyri fremjan av ølkara handils- og marknaðarinteressum hevur landsstýrið fingið lýst leysan tann sambært stjórnarskipanina skrásetta sess í uttanríkisráðnum, sum føroyingar hava rætt til, og verður hann settur nú við tað fyrsta.

Landsstýrið hevur eisini samtykt reglugerð fyri ein handils- og marknaðarkonan føroyskan umbodsmann at seta í Suðureuropa, har ið vit hava stórar søluinteressur. Samtykt er at lýsa sessin leysan at søkja.

Verða vit hepnir við monnumum her, kunnu teir koma at verða okkum at stórum gagni.

Her verður at liggja alt á monnumum sjálvum, hvønn týdning teir koma at fáa fyri okkara handil og vinnulív, serliga sølu av okkara fiski.

Alt stendur í dagligari broyting, og bara hann er búgvín at sita í hesum sessum, sum er vakin og árla á fótum við evnum konstruktívt at draga fram, sum hevur ella kann koma at hava týdning fyri ølkara lív og virki.

SÁTTMÁLI VIÐ TJÓÐVERJAR:

Landsstýrið hevur fært samráðingar við Tjóðverjar um at víðka sølu-rettindini til eisini at røkka sild og kongafiski.

Íslenskar landingar av sild í Týskalandi sýndu tann fyrimum, vit hava vunnið í hesum uppiskoyti til landingarrettindini í Týskalandi.

Tessverri hava føroyingar ikki gáað at gera brúk av hesum rætti. Men okkara sildaveiðumenn eru nú fullt út greiðir yvir týðningin, tað við

hvørt kann koma at hava at kunna selja konsuunsild á týska marknaðinum — og nøgðin er óavmarkað.

NORÐURLANDA- OG TJÓÐSKAPARSTØÐA OKKARA:

Tjóðskapar- og norðurlandastøða okkara er fullkomuliga broytt og hvíli á heilt øðrum «kriterium» enn áður, tá ið menn, eisini okkara norðurlendsku frændir, lótu studenta- og allar felags- og samgonguhurðar aftur fyri okkum sum tjóð og fólk á jøvnum føti við hinar norðurlendsku tjóðirnar, tí vit vóru eingin suverenur státtur.

Hesar hurðar eru nú opnar fyri okkum, og vit verða av øllum norðurlendskum tjóðum, við undantak av kanska finnum góðtiknir sum hin sætta norðurlenska tjóðin á jøvnum føti við hinar norðurlendsku tjóðirnar uttan mun til, um vit eru ein státtur ella ikki, ella eru í ávísam felagsskaps- og serstøðum til aðra tjóð sum t.d. okkara stjórnarskipan avmarkar okkara viðurskiftir og samríkisstøðu við danir.

Spurningurin um okkara limaskap í norðurlenska ráðnum stendur nú til avgerðar.

Íslendingar, norðmenn og sviar standa aftan fyri Krag, fyrrverandi státtsmínistarans uppskot á fundi í norðurlenska ráðnum, har ið hann sum danskur státtsmínistari vegna allar teir dansku flokkarnar kravdi føroyingar upptíknar sum lim í norðurlenska ráðnum á jøvnum føti við hinar 5 norðurlendsku tjóðirnar.

Okkara limaskapur stendur bara á, hvat ið finnar halda seg lora at gera vegna Álands serligu støðu, sum er sett av sameindu tjóðunum út frá øðrum grundum enn teimum, ið liggja undir hjá okkum føroyingum.

Áland hevur sagt seg at fylgja føroyingum og gera okkara støðu til sína.

Men tað kann vera, at vit ikki í fyrstu atløgu onka at draga teir og okkum ísenn inn í norðurlenska ráðið og harvið heldur ikki sjálvir vinna limaskapasømdir, hóast íslendingar, norðmenn, sviar og danir eru við okkum og fulltút góðtaka okkara limarétt javnbjóðis við hinar norðurlendsku tjóðirnar.

FLOGMÁLID:

Sum kunnugt hevur landsstýrið fleiri ferðir verið á tingið við uppskoti um heimild at seta pening í og vera við at stovna føroyskt flogfelag at vera uppi í ella heilt at taka sær av flogferðsluni í samband við Føroyar, tí tað var stýrisins ásannan, at flogferðslan kom at eiga framtíðina fram um ferðingina hjá fólkum yvir havið, og at hetta í serligum muni kom at galda fyri so fjarskotið oyggjarfólk sum tað føroyska, ið hevur so langa

leið at fara fyri at finna næstan, koma út og heim aftur.

Í seinastu setu var ein meiriluti fyri hesi heimild, men treytað av, at løgtingið ið hvussu er kom at sita við helminginum av partapeninginum og harvið við avgerandi orðinum í felaginum til frama fyri landsins interessur.

Landsstýrið hevur avgjørt at seta pening í føroyskt flogfelag soleiðis, at løgtingið sum samtykt verður at hava partapeningsmeirilutan við at sita við í minsta lagi helminginum av partapeninginum.

Ætlan landsstýrisins er fyri fyrst at taka við tilboðnum frá SAS um at yvirtaka tann eina triðjingin av tess tveimum triðjingum í saugonguni við Iceland air.

Samráðingar verða at fara fram um hesa samgongu, ið helst verður soleiðis, at føroyska felagið fíggarliga og umsitingarliga kemur at hava at gera við tann partin, sum røkkur at innlendis og Føroyar Danmarkar fljúgvingini, ið vegna ferðafólkatalið er tann drúgvasti parturin.

Tingnevndir

FÍGGJARNEVNDIN: J. F. Øregaard, Hilmar Kass, Hákon Djurhuus, Knút Wang, Johan Poulsen, Andreas Djurhuus og Hanus við Høgadalsá.

T i l t a k s m e n n: Poul J. Olsen, Martin Joensen, Kjartan Mohr, Vilhelm Nielsen, Trygve Samuelsen, Peter F. Christiansen og Finbogi Isaksen.

UMSÓKNARNEVNDIN: J. P. Thomasen, Leon Joensen og Vilhelm Nielsen.

LANDSSTÝRISMÁLANEVNDIN: J. F. Øregaard, Petur Christiansen og Peter F. Christiansen.

LÓGARNEVNDIN: Poul J. Olsen, Martin Joensen, Demmus Hentze, Trygve Samuelsen og Sigurð Joensen.